

at de Mænd, der nu sidde paa Stendommene, skulle kunne skabe sig en lykkeligere og bedre Fremtid; da vi ikke vide, om de have Penge til at betale med, saa tage vi altsaa slet ingen Kjøbesum af dem, men vi overdrage dem udenvidere til Arvesætte den Jord, som de nu engang factiff have i Besiddelse, blot at den nuværende Fæsteafgift gjøres usforanderlig og til en Arvesæsteafgift. Men tillige sagde man: Nu have vi den uopdyrkede Jord, som ligger op til disse Mænds Lodder; det er høist rimeligt, at det vil være meget ønskeligt for dem at kunne faae deres Lodder arronderede og skaffe dem en saadan Udvidelse, at der derved kan etableres et større og hensigtsmæssigere Agerbrug; ogsaa dermed ville vi komme disse Mænd imøde, og derfor give vi dem Valget, om og hvor Meget de ville tage af den raa Jord til Pries, hvis Bestemmelse, vel at mærke, i Instruren fuldkommen var overladt til Commissionen selv. Commissionen kom, som bekendt, til det Resultat, at 1 Td. Havre, efter en af den selv foretagen Bonitering, ansaaes for at være en passende Pries pr. Td. Land til Tart 8, og til denne Pries blev Jorden da tilbudt de vedkommende Arvesættehusemænd. Jeg maa endnu tilføie, at man var i den Grad velvillig mod Fæsterne, at man fravalde en Tanke, man havde havt, dengang Instruren var under Udarbejdelse, den nemlig, at der foruden Afgiften tillige skulde svares en lille Kjøbesum for disse Jorder, som de Paagældende hverken havde havt i factiff Besiddelse eller i Noget, der lignede retlig Besiddelse; for at gjøre det muligt for dem at kunne tage imod denne Jord og beholde Midlerne ihænde til at dyrke den op, renoncerede man paa Kjøbesummen og fordrede blot Afgiften, med Hensyn til hvilken man desuden sagde: Vi see meget godt, at I kunne have Banskfeligbed ved strax at svare Afgift af denne raa Jord, og vi indrette det derfor saaledes, at i de første 3 Aar have I Jorden heelt frit, i de næste 3 Aar betale I $\frac{1}{4}$, i de næste 3 Aar betale I $\frac{1}{2}$, og endelig i de næste 3 Aar betale I $\frac{3}{4}$ af Afgiftens Beløb, og først med det 13de Aar indtræder den fulde Afgift, som vi nu blivne enige om. Saaledes er Forholdet, og det er dette, de

Vedkommende ere gaaede ind paa. Naar jeg altsaa med den ærede Forslagsstiller seer bort fra den paastudte Tvang, saa foreligger der i Formen uantastelige — og de ere heller ikke blevne antastede — og fuldkommen frivilligt ordnede Overenskomster, indgaaede for en Commission. Heraf følger, mine Herrer, deels dette, at man skal være overordentlig forsigtig med at være ved disse Forhold, og dernæst dette, at, naar Noget, efter nu at have ladet de 12 Aar gaae bort, uden at have gjort det, som var Hensigten, at de skulde gjøre, uden at have opdyrket Jorden, kommer og beklager sig over, at Afgiften er for høj, saa maa man svare en saadan Mand: Det er Din egen Skyld, thi Du har havt Tid til at opdyrke Jorden, og har Du ikke gjort det, maa Du selv bære Følgerne deraf. Jeg maa altsaa hævde, at de Grunde, man søger i Commissionens Afsærd, have ved denne Sags Bedømmelse Intet at betyde. Det er en Sag, som ikke vedkommer de nuværende Arvesætere, det vedkommer i det Høieste Regjeringen, der har at paasee, hvorvidt Commissionen har opfyldt sin Instrur, og da nu Regjeringen i sin Tid har approberet Forretningen, er dermed ogsaa Commissionens Arbejde godkjendt. Den ærede Forslagsstiller har yttret, at, naar man faae hen til de øvrige Forhold paa Bornholm, vilde man finde, at det er en ganske uhyre Afgift, der her er paalagt. Men naar man vil bedømme dette Forhold rigtigt, gaaer det ikke an alene at holde sig til de raa uopdyrkede Jorder, men man maa see hen til den hele Ordning, som dengang fandt Sted. Man maa see hen til, at Fæstejorden blev overdraget de Vedkommende for saa godt som Intet, nemlig, som den ærede Forslagsstiller selv har oplyst, for 14 Rd. pr. Td. Hartkorn og uden Erlæggelse af nogen Kjøbesum; fremdeles at den Jord, de med Urette havde tilegnet sig, ligeledes blev dem overdraget uden Kjøbesum og ligeledes for en overordentlig moderat Pries, og endelig at de kunde faae af den raa Jord, hvad de vilde, til den Pries, der blev forlangt. Naar man altsaa nu vil bedømme deres Stilling, saa maa man stille Spørgsmaalet saaledes: Er da nu den Afgift, som disse Mænd svare af de samlede Lodder, som de nu have,